

Op 6 september 2009 sneuvelde de korporaal Kevin van der Rijdt, lid van het Korps Commando Troepen en deel uitmakend van de groep van Gijs Tuinman. De dag erna, 7 september, zit ik op mijn bureau en hoor de bekende stappen op de gang, de kloep op de deur. De Canadese baas van mijn Meldkamer, de Operations Room, komt binnen en dan weet ik eigenlijk al genoeg. Weer een incident, weer slachtoffers. Sir, we had an IED-strike in Uruzgan, in which a vehicle was hit. One killed in action confirmed, three wounded in action, medevac is ongoing'. In Uruzgan is een terreinvoertuig op een bernbom gereden, 1 gesneuvelde collega en drie zwaar gewond, medische evacuatie wordt uitgevoerd... De gesneuvelde is de sergeant-majoor Mark Leijssen.

Elk bericht van een dergelijke strekking treft je in je onderbuik. Weer een slachtoffer, weer wordt ergens in de wereld een auto gestart, rijdt iemand naar een huisadres en worden levens blijvend veranderd. In dit geval bij de familie van de sergeant-majoor Mark Leijssen. Eén van de 282 militairen die onder mijn bevel sneuvelde in Afghanistan. Op 8 september vloog ik naar kamp Holland, nam afscheid van de beide gesneuvelden en sprak met de gewonden...

In Afghanistan heb ik oorlog meegemaakt. In al zijn facetten. In Afghanistan, werd de oorlog geduid als 'opbouwmissie'. In Nederland wordt het woord 'oorlog', onbewust en misschien bewust, vaak vermeden. In Nederlands-Indië voerden we geen 'oorlog', maar begingen 'politieacties'. In Srebrenica verwijderden wij de kanonnen van pantservoertuigen omdat deze 'te agressief leken in een vredesoperatie'. En in Afghanistan 'bouwden we dus op'. Het is een poging om met semantiek iets met een ongekeerde indringendheid beheersbaar en politiek aanvaardbaar te maken.

Maar oorlog is niet beheersbaar. De militair weet dat als geen ander. Als de kogels je om de oren vliegen maakt de naam van de missie geen enkel verschil.

Je plast in je broek van angst, je oren suizen van het geluid, je wordt misselijk van de luchtdruk, de geur van kruit brandt zich in je geheugen en je kunt nauwelijks meer denken. Oorlog betekent dat je normale mensen in volstrekt abnormale omstandigheden plaatst, waarbij angst, moed, verbazing, falen en lijden hand in hand gaan. Misschien praten we daarom in Nederland niet zo graag over oorlog. Omdat oorlog onvoorspelbaar is, in een wereld waarin we alles willen plannen. Omdat oorlog onvoorstelbaar is, in een wereld waarin we alles willen controleren. Omdat oorlog besluiten vergt, waar we liever vandaan blijven. En omdat oorlog offers vergt, wat niet past in ons wereldbeeld van individualisme, winst en perfectie.

En nu is die oorlog er weer. Bij onze voordeur. Of in onze achtertuin, wat u wilt. Oorlogen in Oekraïne en (nog steeds) in het Midden-Oosten die genadeloos blootleggen dat oorlog niet weg is. Dat machthebbers van groeperingen en staten in deze wereld het inzetten van militair vermogen als een volstrekt legitiem middel zien om hun doelen te bereiken. In het buitenland of zelfs in het eigen land. Waarbij de waarde en waardigheid van de mens devalueert met de aantallen offers. Zoals Stalin zei: één dode is een tragedie, een miljoen doden is een statistiek.

Wij, in het nog vrije westen, denken daar anders over. Wij zien het gebruik van militair vermogen als een 'last resort', als niets anders meer werkt, dan komt de soldaat in beeld. Dit is ethisch uitermate lovenswaardig, maar praktisch is het niet. Althans niet altijd. Want als militaire macht tegen ons of onze bondgenoten wordt ingezet, beginnen we altijd op achterstand. Altijd reactief. Altijd eerst achter de feiten aanlopend. Dus fysiek kwetsbaar. Maar ook mentaal staan we op achterstand. Bij

Sint-Jorislezing 30 oktober 2025 | De Vrijheid is van Ons

Door: luitenant-generaal b.d. Mart de Kruif

dreiging van militair geweld tegen onze landen en instituties zijn we onzeker om krachtig weerwoord te bieden en omarmen gemakzuchtig het compromis. Zoals in München in 1938 en Trump in zijn directe confrontaties met Poetin. Alles, behalve sterk leiderschap.

Nu zou een criticus kunnen zeggen dat we desondanks in West-Europa bijna 80 jaar in vrijheid leven. En dat is waar, gelukkig maar. Iets wat mijn ouders na het einde van de Tweede Wereldoorlog nooit hadden kunnen bevroeden. Voor hun was vrede niets anders dan een voorbereiding op een volgende oorlog. Dat wij al tachtig jaar in vrede leven is dan ook uniek, zeker in historische context beschouwd.

Maar wat waren de fundamenteën voor onze langdurige vrijheid? Om te beginnen was er het strategisch besef van de westerse mogendheden dat na het nazisme, het communisme een acute en omvangrijke dreiging zou gaan vormen. De oorlog was gewonnen, maar de vrede was alles behalve gegarandeerd. Dus moest Europa economisch sterk worden en militair krachtig. De Marshall-hulp.

De tweede component voor vrijheid was de ontredding die de Tweede Wereldoorlog ons in Nederland hadden gebracht. Dat wilden we nooit meer. Onze neutraliteitspolitiek had volledig gefaald en de bezetting werd een collectief trauma. Dat kwam allereerst door de allesomvattende en gruwelijke onderdrukking die de bezetters op Nederland loslieten. Na de bezetting door de Fransen was Nederland dit niet meer gewend en konden we daar moeilijk mee omgaan. Onderdrukking, vervolging, plundering, onmenselijkheid, de Nederlandse bevolking kreeg het allemaal over zich heen. Met Kamp Amersfoort als gruwelijke en levende herinnering.

Maar het was niet alleen het lijden dat het trauma voedde. Het was ook schaamte. Natuurlijk was er verzet, actief en passief. Maar dit verzet was niet wijd verbreid en vooral ideologisch gedreven. Er was brede hulp voor onderduikers, vooral in de rurale gebieden van Nederland. Maar het merendeel van de Nederlanders deden er alles aan om te overleven en zochten hun heil in ontwijken, ontkennen en zwijgen.

En het bleef niet bij passiviteit. Er was ook onmiskenbaar collaboratie. Institutioneel en individueel. Samen met Polen zijn in geen enkel land in Europa procentueel zoveel Joden afgevoerd en vermoord als in Nederland. Dat kan alleen als het overheidsapparaat grotendeels meewerkt. En Nederlanders vochten in Duits uniform. Er hebben ongeveer 25.000 Nederlanders gevochten in Duitse krijgsdienst, ruim 7000 daarvan zijn gesneuveld. Dat is bij benadering evenveel als het aantal Nederlandse militairen dat sneuvelde in de meidagen 1940 en de Japanse aanval op Nederlands-Indië.

Te veel om ons voor te schamen, te sterk het besef dat nooit meer mee te willen maken. Dus niet meer neutraal maar bondgenoot.

Maar het echte fundament voor onze vrijheid is gebaseerd op min of meer toevallig, maar onbeschrijfelijk sterk leiderschap. Het is het einde van de Tweede Wereldoorlog. Adenauer, de bondskanselier van West-Duitsland en Jean Monnet en Robert Schuman, twee vooraanstaande Franse politici, zaten op de puinhopen van hun landen en hadden maar één angst: hoe voorkomen we dat deze verwoesting van Europa nog een keer gebeurt? Hun conclusie was dat één van de grootste drijfveren die leidde tot twee wereldoorlogen was geworteld in de haat tussen Duitsland en Frankrijk. Gestart in oorlog van 1870 was er een diepe kloof ontstaan tussen deze beide landen, gevoed door haat en wraak. De Franse vernedering in 1871, toen de Elzas en Lotharingen moesten worden afgestaan, was mede aanleiding tot het ontstaan van de eerste wereldoorlog. De revanchegedachte in Duitsland na het vernederende dictaat van Versailles in 1919 was grondslag voor de macht van Hitler. Een volgend conflict gevoed door de kloof tussen Frankrijk en Duitsland

Sint-Jorislezing 30 oktober 2025 | De Vrijheid is van Ons

Door: luitenant-generaal b.d. Mart de Kruif

zou leiden tot een Derde Wereldoorlog, de inzet van kernwapens en het einde van onze beschaving. Dat moest worden voorkomen.

De oplossing was even simpel als uitdagend: Europa moest worden verenigd. Duitsland en Frankrijk moesten de as vormen van een politiek, economisch en militair verbonden Europa en daarmee de hoeksteen vormen voor de vrede en vrijheid van toekomstige generaties. Logisch, maar verre van eenvoudig. Want er was grote weerstand bij Fransen en Duitsers en bij de landen daaromheen. Binnen de families van Adenauer, Monnet en Schuman hadden de oorlogen tussen Frankrijk en Duitsland diepe sporen achtergelaten. Desondanks vonden zij de kracht om over de schaduwen van verschil, haat en angst heen te springen, gedreven door de diepe overtuiging dat hun kinderen en kleinkinderen anders geen toekomst meer zouden hebben. Het ging dus niet om hen, het ging om anderen. Het waren staatslieden die de moed hadden verstand en toekomst te laten prevaleren boven macht, succes en semantiek, net zoals Yitzhak Rabin en Yasser Arafat 30 jaar geleden. Zonder garantie voor succes, maar geworteld in visie, overtuiging en veerkracht. De hoeksteen van de Europese Unie en NAVO, de hoeksteen van 80 jaar vrede en vrijheid.

En nu staat de wereld weer in brand en hebben velen het gevoel dat we, net als na de Tweede Wereldoorlog, weer op een kruispunt van de geschiedenis staan. Maar wie gaat ons daarin leiden? Wie toont ons de weg? Waar zijn de Adenauer, Monnet en Schuman van onze tijd?

Je zou denken dat deze opvolgers niet bestaan. Omdat visie in de politiek, media en het sociale debat wordt gezien als ouderwets, onhaalbaar en ongemakkelijk. Het is veel eenvoudiger de emotie in de maatschappij te volgen en politiek te bedrijven die is gebaseerd op incidenten, beïnvloeding en de eerstvolgende verkiezingen. Net zoals de draak van Sint Joris is angst een veelkoppig monster dat vaak de sterkste emoties voortbrengt, en daarom uitermate geschikt is om politiek te worden geëxploiteerd.

Omdat wij in Nederland een ongekende welvaart kennen en wereldwijd leidend zijn in ons zorgsysteem, educatie, infrastructuur, sociaal vangnet en veiligheid, is het uitermate aantrekkelijk om de angst dit alles te verliezen politiek te exploiteren. Het is de makkelijkste weg naar macht. Maar vaak ook het begin van de neergang.

Maar er is in Nederland ook een andere realiteit, diep geworteld in onze geschiedenis. De huidige staat van Nederland is niet gebaseerd op angst, maar op durf, tolerantie, begrip en medemenselijkheid. De Republiek der Verenigde Nederlanden was, afgezet tegen de tijd, een ongekend toonbeeld van vrijheid en recht. Het waren juist deze kenmerken die Hugenoten uit Frankrijk, vervolgdde protestanten uit Europa en gevluchte Joden niet alleen een toevluchtsoord bood, maar het waren juist deze migranten die, in wederkerigheid, aan de basis stonden van de ongekende bloei van Nederland in de Gouden eeuw. Zij brachten het geld, kapitaal, netwerken en durf om het aanwezige potentieel aan scholing, arbeid en ondernemingsgeest tot bloei te laten komen. Nederland is groot geworden door migratie.

En dat is geen geschiedenis. Wij drijven nog steeds op migratie. Ga met mij mee en kijk wie er 's nachts werken in onze ziekenhuizen en onze kantoren schoonmaken. Wie doen er handenarbeid in onze landbouw, bouwen onze huizen, werken bij gemeentewerken en onderhouden onze wegen? Maar ook ASML bestaat niet zonder migranten, net zoals onze zorg en academische wereld.

Maar het is niet alleen migratie en dus diversiteit die ons DNA bepalen. Nederland drijft ook op vrijwilligers. Meer als ieder ander land in de wereld. Van mantelzorg tot sportvereniging, van

Sint-Jorislezing 30 oktober 2025 | De Vrijheid is van Ons

Door: luitenant-generaal b.d. Mart de Kruif

reservist tot onderwijshulp. Mensen die beseffen dat vrijheid niet is doen wat je wilt, maar de vrijheid om het goede te doen. Mensen die welzijn belangrijker vinden dan welvaart.

Mensen die stoppen bij een ongeval, discriminatie niet accepteren, de boodschappen doen voor de oudere buurvrouw, de kerk in stand houden. Mensen die over de verschillen heen elkaar recht in de ogen kunnen kijken.

En nu terug naar het begin van het betoog. U zag de offers die werden gebracht. Offers voor de vrijheid, maar ook offers voor ons. Maar u zag ook de kracht van de mens. De pijn van de inzittenden Rob, Robin en Joost, maar ook hun weigering dat een permanente schaduw te laten leggen over hun leven. Zij zijn verder gegaan, weigerend zich te laten leiden door wat niet meer kan, maar hun leven volledig inrichten op hun unieke kracht als mens. Hun onmisbare meerwaarde voor hun naasten en onze maatschappij. Geen slachtoffer maar sterkhouders, geen beperkingen maar uitdagingen.

Die kracht geldt ook voor de vrouw van Mark Leijssen, Lucienne, die alles uit haar leven probeert te halen, hoe moeilijk dat soms ook is. En Nick, de zoon van Marc, die heeft besloten in de voetsporen van zijn vader te treden om zijn offer niet te vergeefs te laten zijn. Om onze vrijheid te blijven beschermen. Zich nooit laten leiden door angst, maar door overtuiging, liefde en veerkracht. Gestoeld op het diepe besef dat vrijheid niet is dat je kunt wat je graag wilt doen, maar dat we de vrijheid hebben om het goede te doen.

En dat brengt mij bij ons hier, verzameld in de kerk. Ook wij zijn Sint Joris. Wij binden de strijd aan met een veelkoppige draak. De draak die angst exploiteert, macht koestert, solidariteit minacht en democratie verkwaanselt. Net zoals Sint Joris zullen wij echter angst negeren en het veelkoppige monster van angst, destructie en wantrouwen in de ogen kijken. Wij zullen het goede doen en het kwaad overwinnen. Niet alleen omdat wij geloven in het goede, maar ook omdat wij ons hoop nooit laten ontnemen. Want hoop is de lans van het goede

Diep in onszelf dragen we hoop.

Als dat niet het geval is, is er geen hoop.

Hoop is de kwaliteit van de ziel

En hangt niet af van wat er in de wereld gebeurt

Hoop is niet voorspellen of vooruitzien,

Het is een gerichtheid van de geest,

een gerichtheid van het hart,

Vorbij de horizon verankerd.

Hoop in deze diepe en krachtige betekenis

Is niet hetzelfde als vreugde omdat alles goed gaat

Of bereidheid je in te zetten voor wat succes heeft

Sint-Jorislezing 30 oktober 2025 | De Vrijheid is van Ons

Door: luitenant-generaal b.d. Mart de Kruif

Hoop is ergens voor werken omdat het goed is,

Niet alleen omdat het kans van slagen heeft

Hoop is niet hetzelfde als optimisme

Evenmin de overtuiging dat iets goed zal aflopen

Wel de zekerheid dat iets zinvol is,

afgezien van de afloop, het resultaat.

Dat is de betekenis van het offer van Mark Leijsen, zo overwon Sint Joris de Draak, zo overwinnen wij het kwaad. Met hoop. Want hoop is de sleutel naar vrijheid, en Vrijheid is van Ons.